

“TEMURBEKLAR MAKTABI” O‘QUVCHILARINI SPORT VA HARAKATLI O‘YINLAR ASOSIDA VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Mirzaxmedov Sherzod

O‘zDJTU, o‘qituvchi

Annotatsiya. Ushbu maqolada “Temurbeklar maktabi” o‘quvchilarida vatanparvarlik ruhini shakllantirishda sport va harakatli o‘yinlarning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Yosh avlodni jismoniy tarbiya orqali Vatanga sadoqat, mas’uliyat, jamoaviylik va iroda sifatlarini rivojlantirishning nazariy asoslari yoritilgan. Shuningdek, o‘quvchi-yoshlarning harbiy-vatanparvarlik ruhini shakllantirishda harakatli o‘yinlar, musobaqalar, sport mashg‘ulotlarining motivatsion va tarbiyaviy ahamiyati ochib berilgan. Maqola davomida “Temurbeklar maktabi” tizimida sport vositalaridan samarali foydalanishning ilmiy-pedagogik yondashuvlari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: vatanparvarlik, sport, harakatli o‘yinlar, jismoniy tarbiya, Temurbeklar maktabi, pedagogik imkoniyatlar, yoshlar tarbiyasi.

Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Prezident Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganidek, *“Yosh avlod — Vatan kelajagi, uni bilimli, jismonan sog‘lom va vatanparvar ruhda tarbiyalash bizning eng muhim vazifamizdir.”* Shu nuqtai nazardan “Temurbeklar maktabi” tizimi yoshlarni harbiy, jismoniy va ma’naviy jihatdan tayyorlashda muhim o‘rin tutadi. Temurbeklar maktabining asosiy maqsadi – o‘quvchilarda milliy g‘urur, Vatanga sadoqat, intizom va mas’uliyat tuyg‘ularini shakllantirishdir. Ushbu jarayonda sport va harakatli o‘yinlar orqali ularni jismonan chiniqtirish, ruhiy bardamlilikni oshirish, jamoada harakat qilish madaniyatini rivojlantirish muhim pedagogik vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Temurbeklar maktabining pedagogik vazifalari va tarbiyaviy yo‘nalishlari

“Temurbeklar maktabi” – bu harbiy-vatanparvarlik yo‘nalishidagi o‘quv muassasasi bo‘lib, u yoshlarni kelajakdagi harbiy xizmatga, jamoaviy faoliyatga va rahbarlik fazilatlariga tayyorlaydi. Ushbu tizimda:

- intizom, mas’uliyat, irodaviy sifatlarini shakllantirish;
- jismoniy chiniqtirish orqali psixologik barqarorlikni mustahkamlash;
- sport orqali liderlik, tezkor fikrlash, muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish;
- o‘yin faoliyati orqali ijtimoiy faollik va vatanparvarlikni uyg‘otish kabi maqsadlar ko‘zda tutiladi.

Pedagogik jarayonda har bir mashg'ulot faqat jismoniy tayyorgarlikni emas, balki ma'naviy-ruhiy jihatdan mustahkamlashni ham nazarda tutadi. Bu o'quvchilarni real hayotdagi sinovlarga tayyorlaydi.

Sport faoliyatining vatanparvarlik tarbiyasidagi o'rni

Sport yoshlarni jismonan chiniqtirish bilan birga, ularning ma'naviy dunyosini ham boyitadi. Musobaqalar jarayonida o'quvchi o'z jamoasining g'alabasi uchun kurashadi, raqibga hurmat bilan qaraydi, bu esa Vatan oldidagi mas'uliyat tuyg'usini mustahkamlaydi.

Vatanparvarlik tarbiyasining sportdagi asosiy jihatlari:

Milliy g'ururni shakllantirish: milliy sport turlari orqali tarixiy qadriyatlarni singdirish.

Jamoaviylikni rivojlantirish: o'zaro yordam, birdamlik, ishonch tuyg'ularini tarbiyalash.

Ma'naviy tayyorgarlik: mag'lubiyatni sabr bilan qabul qilish, g'alabaga halol yo'l bilan erishish madaniyatini shakllantirish.

Psixologik barqarorlik: sport mashg'ulotlari stressga bardoshli, irodali shaxsni tarbiyalaydi.

Shu sababli "Temurbeklar maktabi"da sport mashg'ulotlari oddiy dars emas, balki vatanparvarlik darsidir.

Harakatli o'yinlarning tarbiyaviy va pedagogik imkoniyatlari

Harakatli o'yinlar — o'quvchi shaxsining faol, emotsional, ijtimoiy jihatdan rivojlanishiga xizmat qiluvchi samarali vositadir. Ular o'zida jismoniy mashqlar, ijtimoiy rollar va psixologik o'zaro ta'sir elementlarini birlashtiradi.

Pedagogik afzalliklari:

1. O'yin jarayonida o'quvchi o'zini jamoa a'zosi sifatida his qiladi.
2. Harakatli o'yinlar orqali tezkorlik, diqqat, iroda va qat'iyat rivojlanadi.
3. Raqobat muhiti motivatsiyani oshiradi va o'zini baholash ko'nikmasini shakllantiradi.
4. Harakatli o'yinlarda vatanparvarlik elementlari (ramzlar, tarixiy shaxslar obrazlari, milliy qadriyatlar) kiritilganda, bu jarayon yanada samarali bo'ladi.

Masalan, "Vatan himoyachilari estafetasi", "Bayroqni himoya qil" kabi o'yinlar orqali yoshlar jismoniy faoliyatni vatanparvarlik bilan uyg'unlashtiradilar.

Temurbeklar maktabida sport mashg'ulotlarini tashkil etish metodikasi

Sport mashg'ulotlarini samarali tashkil etishda quyidagi metodik yondashuvlar muhim:

Integrativ yondashuv: jismoniy, aqliy va ma'naviy tayyorgarlikni uyg'un olib borish.

Motivatsion yondashuv: har bir mashg'ulotni maqsadli, vatanparvarlik mazmunida tashkil etish.

Refleksiv yondashuv: o‘quvchilar o‘z faoliyatini tahlil qilib, xulosa chiqara olishlarini rag‘batlantirish.

Mashg‘ulotlar davomida rahbar o‘qituvchilar sportchilarni Vatan himoyasiga tayyorlanayotgan shaxslar sifatida ruhlantiradi, bu esa psixologik barqarorlikni oshiradi.

Sport va o‘yinlar orqali shaxsda vatanparvarlik sifatlarini shakllantirish mexanizmlari

Педагогик ta’sir jarayonida quyidagi bosqichlar muhim:

1. **Kognitiv bosqich** – o‘quvchi vatanparvarlik tushunchalarini anglaydi.
2. **Emotsional bosqich** – sport va o‘yinlar jarayonida Vatanga nisbatan faxr, g‘urur hislari uyg‘onadi.
3. **Xulqiy bosqich** – o‘quvchi o‘z xatti-harakatida vatanparvarlikni ifoda etadi.

Masalan, jamoaviy sport o‘yinlarida o‘z jamoasining bayrog‘ini himoya qilish, o‘zaro hurmat va birdamlikni saqlash — bu vatanparvarlikning amaliy ko‘rinishidir.

“Temurbeklar maktabi” o‘quvchilari uchun sport va harakatli o‘yinlar – bu nafaqat jismoniy chiniqtirish, balki Vatanga muhabbat, intizom va liderlik fazilatlarini shakllantiruvchi kuchli pedagogik vositadir. Sport orqali yoshlar nafaqat sog‘lom, balki ma’naviy yetuk, mustaqil fikrlovchi, o‘z xalqining manfaatlari uchun xizmat qilishga tayyor shaxs bo‘lib voyaga yetadilar. Shu bois pedagogik tizimda sport va harakatli o‘yinlarning tarbiyaviy imkoniyatlarini chuqur o‘rganish, ularni ta’lim jarayoniga tizimli tatbiq etish zamon talabi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
2. To‘xtasinov A. Vatanparvarlik tarbiyasi nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2019.
3. Karimova V.M. Psixologiya va yoshlar tarbiyasi asoslari. – Toshkent, 2020.
4. Mavlonov A. Jismoniy tarbiya pedagogikasi. – Toshkent: “Fan”, 2018.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-yanvardagi “Temurbeklar maktabi faoliyatini takomillashtirish to‘g‘risida”gi qarori.
6. Akhmedov N. Sport va tarbiya integratsiyasi orqali shaxs rivoji. – “Pedagogika va psixologiya” jurnali, 2021, №2.
7. Hasanov I. Harakatli o‘yinlar orqali yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash. – “Jismoniy madaniyat” ilmiy jurnali, 2022, №4.